

NOVADNIEKS

OTRDĪEN,
1990. gada 9. jūlijs

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 31 (5085)
Maksa 3 kop.

□ Aizvadītajā nedēļā saulainu laiku nereti nomainīja lietainas dienas, un šīs dabas kaprīzes stipri vien kavēja lopbarības gatavošanu darbu. Arī kolhozā «Vārkava». Un tomēr saimniecības mehanizatori paveikuši ne mazums. Viņi gatavoja sienu, skābarību. Sienu gatavošanā vairāk paveikts pirmajā iecirknī, sulīgās lopbarības — otrajā. Skābarības ivertnes piepildītas pie Pilišķu un Kazieru govju fermām.

□ ATTĒLOS: mehanizatori Pēteris Kuzminovs un Leonārdš Senne ar E-280 «Dolgi borā» divās dienās savāca un sasmalcināja apmēram 500 tonnas zaļās masas; ar sienu presi sekmiģi strādāja mehanizators Nikolajs Stepanovs (augšējais attēls pa labi); sapresētās kūpas uz šķūņiem veda šoferis Pēteris Lozda (apakšējais attēls).

JĀNA SILICKA teksts un foto

Uz pašpārvaldi pārejot

- Emīlija Kokorīte par Saunas ciema Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētāju
- strādā kopš 1973. gada, bet ciema padomē vispār — 27 gadus.
- Palūdzu ilggadējo padomju darbīnīci atbildēt uz dažiem jautājumiem, kas skar pašreizējās pārmaiņas dzīvē.

— Šī gada februārī republikas Augstākā Padome pieņēma Likumu par pagastu pašpārvaldi. Kā tas tiek īstenots?

— Jā, šo Likumu īsteno, vajadzīgi gadi, galvenais — materiālā bāze, nauda. Bet ne materiālās bāzes, ne naudas ciemam (pagastam) pagaidām nav. Vienīgi mūsu ienākumi ir no nodokļiem. Bet tie ir maznozīmīgi.

Tātad — esam nogaidošās pozīcijās. Vispirms ir jāizstrādā pašpārvaldes sociāli ekonomiskais mehānisms un jāizmantošanas iespējas. Jāveic liels izpētes darbs — aprēķini par ienākumiem, izdevumiem, par to, kas ciema (pagasta) teritorijā atrodas, kāds no tā ekonomiskais labums.

Vēlreiz atkarotāju: uz pašpārvaldi varēs pāriet tikai tad, kad ciemam (pagastam) būs nauda. Ja zeme būs nodota vietējam varai, tad kolhozi un zemnieku saimniecības ciema (pagasta) budžetā maksās zemes nodokli. Tad mēs varēsim būt sava ciema (pagasta) saimnieki.

Citādi ir gaužām bēdīgi. Materiālā palīdzība jālūdz no kolhoziem. Labi, ka tie neatsaka, ir atsaucīgi. Tagad pat «Sarkanā ausma» par saviem līdzekļiem būvē kultūras nama ēku. Kol-

hozs «Smelteri» ierādīja telpas feldšeru punktam.

Tagad — līdz rudenim ir tas posms, kad viss jāpārdomā, jāizanalizē un jāgatavojas pakāpeniskai pārejai uz pašpārvaldi.

— Tagad bieži dzird: visu varu — padomēm! Cik tas ir reāli?

— Padomēm reāla vara būs tad, kad stāsies spēkā republikas Augstākās Padomes izstrādātie likumi par padomēm, kad tie nostabilizēsies. Tādu likumu ir izstrādāts pavisam 96, pamazām tos sāks pieņemt.

Jau turpat pusgadu ir Likums par pagastu pašpārvaldi, bet nav vēl anulēts likums par Tautas deputātu padomēm. Ir rajona padomes pieņemts lēmums par soda naudām, bet ir vēl spēkā Likums par administratīviem sodiem. Kamēr tas nav atcelts, jaunajam likumam nav juridiska spēka. Tādi ir reālās dzīves paradoksi.

— Kā tagad ir ar patstāvību? Vai daudz saņemta norādījumus «no augšas»?

— Rajonā ļauj strādāt pašiem. Pēdējā laikā esam diezgan patstāvīgi. Lielie papīru plūdi «no augšas», kā tas bija agrāk, pierimuši, domāju, ir normas robežās.

Tiesa, daudz tehniskā darba. Sakarā ar talonu ieviešanu uz deficīta precēm tas vēl palielināies. Ciema padomei individuālo braucamrīku īpašniekiem tagad jāizdala pat benzīna taloni. Bet ko padarīs — tāda ir pašreizējā dzīve pārbūves periodā.

— Ar kādām prasībām, vaja-

dzībām ciema iedzīvotāji piejums — vietējās varas visbiežāk griežas?

— Visvairāk — celtniecības materiālu iegādē. Tagad lauki atdzimst, būvējas, jaunieši no tiem projām vairs nemūk. Māju remontā lauku cilvēkiem palīdz kolhozi, bet būvmateriāli tik un tā ir vajadzīgi: jāpalabo caurais jumts, jāmūrē sabrukusi krāsns utt.

Sīfera iegādei rindā ciema padomē ir 54 cilvēki. Bet šogad iedalītas tikai 2210 loksnes. Vajadzība — desmit reizes lielāka. Tas pats ar kriegeliem sevišķi — silikāta, krāsns kriegeliem. 19800 gabali. Gāzbetona bloku atvēlēts tikai 31 kubikmetrs. Rindā pēc tiem — 37 cilvēki.

Laucinieki tagad sāk dzīvot turīgāk, tāpēc ciemā pieaug pieprasījums pēc mēbelēm, televizoriem, ledusskapjiem, citām mājturības precēm. Tā pēc dažādām sekcijām rindā stāv 51 cilvēks, pēc divāngultām — 58, ledusskapjiem — 50, krāsu televizoriem — 39 cilvēki.

Pieprasījums ir daudz, daudz lielāks par piedāvājumu. Un kā lai ciema padome, deputāti apmierina iedzīvotāju prasības? Daudzi ir neapmierināti. Bet tā ir nevis mūsu, bet ražotāju vaina. Domājams, ka ar laiku no šīs krīzes izklūsim un viss būs kārtībā.

— Paldies par sarunu! Veiksmi turpmākajā darbā!

Ar Emīliju Kokorīti runāja Jānis Gurgons

Turpmāk — muzejā

V. I. Leņina krūšutēls, kas līdz šim atradās Līvānos iepretī pilsētas izpildkomitejas ēkai, atradīs sev jaunu mājvietu. Pilsētas TDP priekšsēdētāja vietnieks Arnolds Jelisejevs un deputāts Ingus Vībans palīdzēja to pārvietot uz Līvānu 2. vidusskolas muzeju.

Neskatoties uz maz glaimojošiem telefona zvaniem, neskatoties uz LKP Preiļu rajona komitejas pirmā sekretāra P. Vartminka vēstuli, kurā deputātiem ieteikts pārdomāt savu rīcību un lēmumu, deputāti tomēr uzskatīja, ka pilsētas TDP sesijā pieņemtā lēmuma izpildes termiņš jau tāpat iekavēts un ka šī jautājuma pārskatīšana nebūtu dotu citu rezultātu.

S. Jokste

Par ko?

Līvānu pilsētas padomes Tautas deputāti, kuri šodien pārstāv padomju varu pilsētā, 1990. gada 28. maijā pieņēma lēmumu par V. I. Leņina krūšutēla demontāžu, 1990. gada 3. jūlijā šis lēmums tika izpildīts.

Par ko viņu priekšā vainīgs Leņins? Varbūt tāpēc, ka 1918. gadā deva ieganstu latviešu sarkanajiem strēlniekiem glābt padomju varu? Vai arī tādēļ, ka pirmoreiz vēsturē pirmais atzina padomju Latviju par suverēnu valsti? Vai tāpēc, ka tikko dzimušajā padomju valstī atbildīgos postenus uzticēja latviešu tautas dēliem? Vai arī tādēļ, ka tauta līdz ar savu izredzēto deputātu darbību padomēs pati varēja pārvaldīt valsti? Vai tāpēc, ka vienmēr dzīvoja, meklēja, kā reāli uzcelt valsti, kur visi cilvēki būtu vienlīdzīgi un brīvi, kur darbs — prieks, bet darba rezultāti dod iespēju dzīvot pārticībā, audzināt bērnus, iegūt izglītību, nodrošināt pilnvērtīgu atpūtu, bezrūpīgu vecumdienas?

Vai viņš bija vainīgs, ka pēc viņa nāves, piesēdžoties ar viņa mācības autoritāti, izraujot no viņa darbiem attiecīgajam momentam izdevīgus citātus, pie varas nāca vai nu cietsirdīgi, vai neapdāvināti darboni.

Vai par to, ka viņam, kurš vienmēr uzstājās pret visāda veida augstu slavināšanu piebīvēja monumentus: kur vajaga un kur nevajaga, tie, kas šo monumentu ēnā veica melnus darbus, kas savu labklājību veidoja uz daudzskaitlīgiem upuriem? Vai tāpēc, ka briesmīgi, niecīgi cilvēki, kas raujas pie varas, izmantojot tautas dzīvotību, Leņina pasludinātajai valstiskuma formai — padomēm, prātā to nomainīt ar izkārtņi ar Leņina citātiem un, slēpjoties aiz tās no tautas, iekārtoja sev saldu un bezrūpīgu dzīvi?

Domāju, ka Leņinu te vainot nevar. Viņš nomira kā arī dzima cienīgi. Savā dzīvē paveica visu, ko spēja — ne vairāk. Bet cilvēcei dārgs ar savu domu, vārdu, un darbu.

Cilvēku domās nav mirusi ideja uzcelt valsti uz taisnīgiem sociālisma principiem.

Šī ideja un Lielā Oktobra sociālistiskā revolūcija XX gadsimtā deva spēcīgu impulsu cilvēces intensīvai attīstībai.

Ne velti arī kapitālistiskajās valstīs neslēpi, ka tās no sociālisma paņēmušas sev visu derīgo, un, pateicoties tam darba tauta šajās valstīs sāka dzīvot labāk.

Godīgie, civilizētie cilvēki, kas ciema galvenās dzīves vērtības — patiesību, vīrišķību, brīvību un vienlīdzību, ar dziļu

cienu izturās pret Leņina piemiņu. Tikai fašisti un huligāni uzdrošinājās pacelt roku pret viņa darbiem, pieminekļiem un attēliem.

Bet tiem, kas mūsdienās ir pie varas, gribu atgādināt Leņina domu par to, ka par maz ir saņemt varu savās rokās, tā jāpielieto godīgi.

Un vēl, tāļā pagātnē, kā arī pavisam nesen mēs visi pārliecinājamies, ka vadīt potenciāli nespējīgi darboni, kas nākuši pie varas, lai kaut kādā veidā celtu savu popularitāti sāka vainot mirušos, jo tie vairs nevar sevi aizstāvēt. Šodien jau saplošija visus tos mirušos, par kuriem dzīves laikā bijusi sliktā slava un beidzot nokļuva pie Leņina.

Cilvēki! Kad beidzot pārtrauksim sist mirušos un guļošos? Kad beidzot tie, kam uzticēta vara, atradīs sevi vīrišķību gudri un savlaicīgi tiks skaidrībā par tiem, kuri šodien noziedzīgi un pavirši vada politiskās, sociālās un ekonomiskās lietas?

Arī tiem, kuri, sludinot plūralismu, izdara spiedienu uz citādi domājošiem? Arī tiem, kuri vārdos aizstāv strādniekus un zemniekus, bet apbalvo mafiju? Ar tiem, kuri klaigā par vienlīdzību, bet skumst par zaudētām pilīm, dzimtas muižām, dāmām un kungiem? Arī tiem, kas, aicinot uz žēlsirdību, krampjaini, izmantojot momentus, piepilda ar naudu savas kabatas? Arī tiem, kuri aicina uz cīņu par varu tikai parlamentārā ceļā, bet paši slepeni gatavo kaujas vienības?

V. I. Leņins šajos jautājumos bija līdz galam godīgs, vienmēr konkrēti un atklāti paziņoja, kas ir kas.

Necelšu viņam svētā kultu, bet esmu pārliecināts — godīgie cilvēki nepieļaus Leņina piemināšanu apvainošanu, viņš to nav oelnījis.

Bet tie, kas šodien spēlējas ar Leņina pasludināto padomju varu Līvānu pilsētā, acīmredzot, patiesi nav cienīgi, lai ēkas priekšā, kur viņi notur sēdes, atrastos V. I. Leņina krūšutēls.

Laiks rit ātri, un pēcnācēji nicinoši izturēties pret tiem, kas neapdomīgi lēma tiesu labāko cilvēces pārstāvju piemiņai, kuru vidū ciena pilnu vietu ieņem V. I. Leņins.

P. Vartminkis,
LKP Preiļu RK sekretārs

□ REDAKCIJAS PIEBILDE. Šo materiālu redakcija saņēma divās valodās — latviešu un krievu. Sakarā ar to, ka autors kategoriski iebilda pret sava raksta lietošanu rediģēšanu, publikācijā saglabājam oriģinālteksta stilu un ortogrāfiju.

Suverenitāte bez valsts?

Sodien ir acīmredzams, ka pēc «matrjošku» principa veidotā padomju federācija nevar apmierināt PSRS tautu lielāko daļu, jo šī federācija tikai piecēpams tautām piešķir «pirmās šķiras nācijas» tiesības, bet visas pārējās ierindo «otršķirīgo» skaitā. Taču arī «pirmās šķiras nācijas», kurām ir savas republikas, vairs negrib samierināties ar pašreizējo stāvokli.

Saskaņā ar PSRS Konstitūciju katra savienotā republika ir suverēna padomju sociālistiska valsts, taču patiesībā šī «valsts valsti» pastāv tikai uz papīra. Jēdziens «suverenitāte» nozīmē pilnīgu patstāvību jebkurā darbības jomā. Taču PSRS Konstitūcijā uzskaitīti 12 punkti, kuros noteikts, kas atrodas tikai un vienīgi PSRS pārziņā. Tur ir gan aizsardzība, gan ekonomika un finansu sistēma, gan dabas resursu izmantošana un ārējā politika, un pat noteikts, kā visās republikās jādarbojas vietējās varas iestādēm... Kura gan suverēna valsts pieļaus, lai to visu tās vietā izlemtu citi?

Apģalvojums, ka savienotā republika ir suverēna valsts, nonāk pretrunā ar citu PSRS Konstitūcijas pantu, kurā teikts, ka PSRS ir vienota savienota daudznaціонала valsts, kas izveidota pēc sociālistiskā federālistiska principiem. Pasaulē jūs nekur neatradīsiet piemēru, kurš apliecinātu, ka vienotas valsts sastāvdaļa būtu suverēna. Valstis ar federatīvu uzbūvi (ASV, VFR, Brazīlija u. c.) atsevišķām zemēm vai štatiem piešķir plašas pilnvaras savas iekšējās dzīves veidošanai, taču ne par kādu suverenitāti tur nav pat runas. Pat Indijas štati, kuri tāpat kā Padomju Savienībā, lielākoties veidoti pēc etniskā principa, nav suverēnas valstis.

Padomju enciklopēdiskā vārdnīca mums izskaidro, ka jēdziens «suverēns» (no franču «souverain») — augstākais, pats galvenais) nozīmē: 1) tāds, kam pieder augstākā vara; 2) tāds, kam ir suverenitāte, neatkarīgs, patstāvīgs. Taču tajā pašā laikā PSRS Konstitūcijas 74. pantā teikts, ka gadījumā, ja savienotās republikas likums neatbilst Vissavienības likumam, darbojas PSRS likums. Konstitūcijas 75. pantā savukārt noteikts, ka PSRS teritorija ir nedalāma un ļetver sevī savienoto republiku teritorijas un ka PSRS suverenitāte attiecas uz visu tās teritoriju. Šie Konstitūcijas panti viennozīmīgi, izgaismot jebkādas, šaubas, apstiprina, ka PSRS Savienībai ir suverenitāte, ka tā ir suverēna valsts. Bet attiecībā uz savienotajām republikām Konstitūcijā, liekas, izvirzīts tikai mērķis pierādīt to suvereni-

tāti, neapgrūtinot sevi ar pierādījumiem, bet gan vienkārši apgalvojot, ka tāda pastāv.

Mums ilgus gadus ir deklarējuši (un esam tam sākuši arī ticēt) postulātu, ka Savienība — tā ir valsts, taču arī šīs valsts 15 sastāvdaļas tāpat ir valstis. Un neesam sev uzdevuši jautājumu: vai tas vispār iespējams? Pat tagad, demokratizācijas laikā, joprojām ticam šim postulatam. Pēdējais piemērs — deklarācijas par KPFSR suverenitāti pieņemšana KPFSR Tautas deputātu pirmajā kongresā. Agrāk analogas deklarācijas tika pieņemtas Igaunijā, Lietuvā, Azerbaidžānā, Gruzijā... Es nebutu nesmu pret katras tautas tiesībām uz pašnoteikšanos, taču būsim godīgi un pieturēsimies pie loģikas. Ja pēc nacionālā principa veidotās administratīvās teritorijas tiecas kļūt valstis (bet tā tas ir), tad Savienībai — federācijai tās agrākajā veidolā — nav vietas. Jeb — mūsu apziņā joprojām valda neiedomājams jūklis, ko radījuši gadu desmitiem ilgā propaganda «divdomības» (kā rakstīja Oruels) garā. «Suverenitāte» tādā gadījumā nozīmē «beztiesīgu pakļaušanos», bet «valsts», attiecinot to uz savienoto republiku, — «provinces».

Jauna Savienības līguma noslēgšana — nepieciešams priekšnoteikums mūsu valsts attīstībai demokrātiskas tiesiskas valsts un ekonomikas veidošanas ceļā, lai apmierinātu tautas vitālās vajadzības. Karabaha, Abhāzija, Fergāna, Oša... Starptacionālie konflikti uzliesmo arvien jaunās vietās un nelauj ne ekonomiku stabilizēt, ne nostādīt uz kājām tikko dzimušo demokrātiju. Pat vairāk — šie konflikti var kļūt par cēloni katastrofai.

Kādaļ būt jaunajai valstij? Acīmredzot, pašam tautām — gan lielajām, gan mazajām — ple sarunu galda jāizlemt, vai tās paliks vienotas valsts sastāvā vai arī ies savu ceļu (kandidāti uz to jau ir, pirmām kārtām — Baltijas republikas), vai arī izraudzīsies konfederatīvas, asociatīvu tipa valsts statusu (tāds statuss, droši vien, apmērīnātu Azerbaidžānu, Moldāviju vai kādu daļu Vidusāzijas republiku).

Un, acīmredzot, ir jāatstāj pagātnei pseidovalstiskums un pseidosuverenitāte vienotas valsts ietvaros. Tiem, kuri dzīvos nevis jaunajās neatkarīgajās valstīs vai asociatīvu tipa valstīs, bet šajās valstīs, ietderīgi atcerēties vēsturi: cariskajā Krievijā tautas nekaroja viena ar otru par robežām starp gubernām. Jo gubernas nebija «suverēnas».

Iļja Baranikas, APN komentētājs

- Tā ir parasta lieta. Pārdevējs piedāvā, pircējs pērk. Arī kolhozu kooperatīvajā veikalā «Līdumnieks». Veikala vadītājas S. Indānes vārdiem runājot, pērk ar «Līdumnieka» starpniecību rajona ledzīvotājiem pārdotas pārtikas preces par 360 tūkstošiem rubļu. Veikals gadu no slēdza ar 32 tūkstošu rubļu peļņu, kas ieskaitīta kolhoza «Sarkanā ausma» kontā, jo šī saimniecība ir veikala galvenais saimnieks.

Kas piegādā produkciju? Ļoti pieprasīti ir Silajāņu desu ceħa («Gardums») izstrādājumi. Tiesa gan, tie ir dārgi. Lai gan saimniecības ceħam pērdod tikai zoovetbrāķi, jāņem vērā, ka desas tomēr ražo un piegādā kooperatīvs. Mums, pircējiem, gan tās jāpērk par «nekooperatīvo» algu. Bet ko lai dara — iekams desu ražotājiem nebūs konkurences, bet veikalos — tā dēvētās «valsts produkcijas», cenas zemākas nekļūs.

Tomātus un gurķus veikals iepērk Jēkabpils rajona agrofirma «Daugava». Produkcija laba, bet šogad — dārga. Jau klāt jūlijs, bet agrofirma tomātus pārdod par 4 rubļiem kilogramā. Dārgi arī gurķi. Bet priekšējiem tomēr jāpērk jēkabpīliešu audzētie dārzeņi par līgumcenu, jo pašu mājās tālāk par diskusijām, ka jāattīsta siltumnīcu saimniecība, neesam tikuši.

Piedāvā „Līdumnieks“

«Līdumnieks» noslēdzis līgumu ar divām Moldāvijas saimniecībām. Gluži par velti nedod dārzeņus arī Moldāvijā. Cik tie ir svaigi un kvalitatīvi? Par svaigumu allaž spriež pircējs. Par kvalitāti veikala vadītāja S. Indāne teica, ka augļus un dārzeņus refrīzeratorā iekrauj tieši uz lauka, Moldāvijā un vēl divos kontrolpunktos pa ceļam pārbaudot, vai produkcija nav radioaktīva, vai nav piesātināta ar nitrātiem. Mājās pārvesto vāleiz pārbaudot «Ražības» laboratorijā. Produkcijas paraugus analizēem ņemot arī vietējos sanitārajos dienestus.

Veikalā nereti pircējiem piedāvā tā sauktās nestandarta pīles un vistas. Ledzīvotāji ir interesējušies, kas tā ir par produkciju, kāpēc šie pīlēni ir tik neizskatīgi. Nestandarta pīles, pīlēnus un cāļus piegādā padomju saimniecība «Aglona» un kolhozs «Galēni». Cenas nosaka saimniecības. Kā paskaidroja veikala vadītāja, putnus no saimniecībām vedot uz Daugavpils gaļas kombinātu, kur tos apstrādājo un tad atstāt realizācijai uz kooperatīvo veikalu. «Līdumniekā» man parādīja attiecīgu dokumentu, kurā Daugavpils gaļas kombināts apstiprinājis, ka produkcija derīga lietošanai. Tiesa, to neiesaka izmantot bērnu-

dārzu un skolu ēdnīcās. Arī mājās, varbūt, nevajadzētu tos izmantot bērnu uzturā.

Veikals realizē samērā daudz linsēkļu eļļas. Piegādā vietējās saimniecības. Nebūt negribu radīt cilvēkos neticību, ka šī eļļa nav tāde, kāda tā bija, kad to ražoja zemnieks. Un tomēr... Eļļas kvalitāti varot pārbaudīt tikai Kijevas laboratorijā, jo mūsu republikā tādas neesot. Tā nu iznāk, ka produkcijas kvalitāte ir atkarīga no saimniecību vadītāja un galveno agronomu godaprāta.

Veikalam saimniecības iesniedz izziņu, ka laukā, kur audzētas linsēklas, nav lietotas neaflautas ķīmiskās vielas. Saimniecībās esot arī kartes, kur agronomi ierakstot visu par izmantotajām ķimikālijām. Sanitārais dienests savukārt šīs kartes pārbaudot. Atklāti sakot, man un, droši vien, arī pircējiem tomēr nav īstas pārliecības, ka produkcijas kvalitāte ir nevainojama.

«Līdumniekam» noslēgts līgums ar Nagļu zivsaimniecību, un šoruden iedzīvotājiem varēs realizēt 20 tonnas karpu. Zivis ved arī uz saimniecībām, lai cilvēkiem būtu ērtāk tās nopirkt.

A. VELDRE

Zemnieks nedzīvo no maizes vien..

- Aizvadītajā nedēļā visa Rīga dziedāja. Dziedāja pilsētu un lauku maksimālistiskās pašdarbības kolektīvi, dziedāja atbraukūšie iautieši no tālām zemēm. Dziedāja ja lieli un mazi, veci un jauni.
- Arī no divām jaunsaimnieku sētām Rudzātu pusē, kur pabiju, kāds no ģimenes locekļiem bija lielo dziesmu un deju svētku dalībnieks.

Jaunsaimniekam Anatolijam Pastaram divdesmit pieci gadi. Dejo Rudzātu ciema deju kolektīvā. Viņa aprūpē — 19 hektāri aramzemes un 4 hektāri meža.

Iekams Anatolījs Rīgā, visas rūpes par jaunsaimniecību uzņēmusies māte — pensionāre. Viņa stāsta, ka kopā ar jaunāko dēlu aprūpējot šos hektārus, kuri kādreiz piederējuši Anatolija tēvam un onkulim. Nu jau otro gadu dēls saimnieko patstāvīgi.

Pirmajos gados jaunais saimnieks sarod ar zemi un zeme sarod ar viņu. Sovhozā tā nav bijusi ļabi kopta. Pērn lauki bijuši tik nežalāni, ka ziedējuši visās iespējamās krāsās. Jaunsaimnieki cer, ka tuvāko divu triju gadu laikā ar agrotehniskiem palēmieniem nezāles izdosies likvidēt. Kā saka: lai palīdz Dievs. Bet šodien viņi abi — māte un dēls — ir apmierināti: tūri izskatās jau tīrāki, labs zelmenis zālājiem, raženi sacerojūši kartupeļi.

— Ko mums deva sovhozs? — jautā Anna Pastare un pati arī atbild: — Vīrs saslima, uz rokām pleci mazi bērni un daži rubļi par pārcilvēcisku darbu fermā. Jā, tagad arī astondesmit

rubļu pensijas. Mājas soli nu veicu mierīgi. Pavisam cita lieta, ja strādā savā tīrumā. Vienīgās rūpes, kā ātrāk uzbūvēt lielākas saimniecības ēkas. Tehnika jau nopirkta. Atliek tikai strādāt un dēlam saimnieci uz mājām vest.

Pašlaik Pastaru jaunsaimniecībā ir sešas slaucamas govīs, četri telni un viena telīte. Izslaukums vēl nav liels. Bet kā gan citādi, ja pērn vasarā siena pļava bija īsts margrietīnu lauks. Sogad iesēts vairāk lopbarības saknaugu. Arī sienam jābūt kvalitatīvākam, un, cerams, izaugs savi graudi lopbarībai.

Namamāte domā, ka vasaras nogalē un rudens pusē izslaukumi palielināsies.

Dēlam, no lielajiem Dziesmu un deju svētkiem pārbraukušam, darba būs pilnas rokas — jāpļauj siens, jārok agrie kartupeļi, jābūvē kūts. Vai maz viņa darbus var uzskaitīt? No svētkiem Rīgā viņš, iespējams, šurp atbrauks kopā ar onkuli, kura bīušo zemīti tagad aprūpē. Vecais vīrs no tālās Amerikas esot ieradies Rīgā, lai skatītu svētkus un grībot arī apciemot savas dzimtas vietas.

Todien apmeklēju arī Jāzepa Franča d. Pastara jaunsaimniecību. Mani interesēja, vai zemturis jau ticis pie tehnikas, jo mūsu avīzē viņš rakstīja, ka agrorūpnieciskās apvienības vadība viņam, vienam no pirmajiem zemniekiem rajonā, neļautot pirkt iecerēto traktoru, jo, jūk, esot maza zemes platība. Jā, šis brīv-

zemnieks aprūpē tikai 6,7 hektārus aramzemes. J. Pastars joprojām paliek pie sava — vairāk zemes nevarot ņemt, jo nesot ar ko apstrādāt. Tiklīdz tehnika būšot, viņš labprāt ņemšot vairāk zemes. Tiesa, tagad, kad sagaidāma zemes reforma, grūti pateikt, cik brīvas zemes, kurai nebūs likumīgo mantinieku, paliks Rudzātu pusē. Jāzeps Pastars (pēc profesijas agronomis) grībētu, lai vismaz viens dēls kļūst par īstu zemnieku, tāpēc sešu hektāru būs par maz.

Bet tagad — par konfliktu. Jācer, ka tuvākajā laikā tas atrisināsies. Jo ir taču skaidrs, ka arī 6,7 hektārus tikai ar lāpstu un grābekli apstrādāt nevar. Un galu galā — pirmie zemnieki ir pirmie. Varbūt tiem, kas ir noteicēji par tehnikas iedalīšanu jaunsaimniekiem, jāpauet kādu solīti pretim? Jo Pastars jau sen nopircis piekabes inventāru, ko mazais traktors nevar paviļkt. Varbūt arī pašam brīvzemniekam jāšāk formēt dokumenti savas saimniecības paplašināšanai (ja jau viņš patiešām domā izveidot īstu zemnieka sētu)?

Jaunsaimnieku otrā vasara atnākusi ar rūpēm gan šaiā, gan citās viensētās. Bet cilvēki nezaudē saikni ne ar zemi, ne ar senām tautas tradīcijām. Arī Jāzeps Pastara dzīvesbiedre Antonīna pagāiušo nedēļu pavadīja Rīgā — Dziesmu svētkos. Jā, zemnieks arī nedzīvo tikai no maizes...

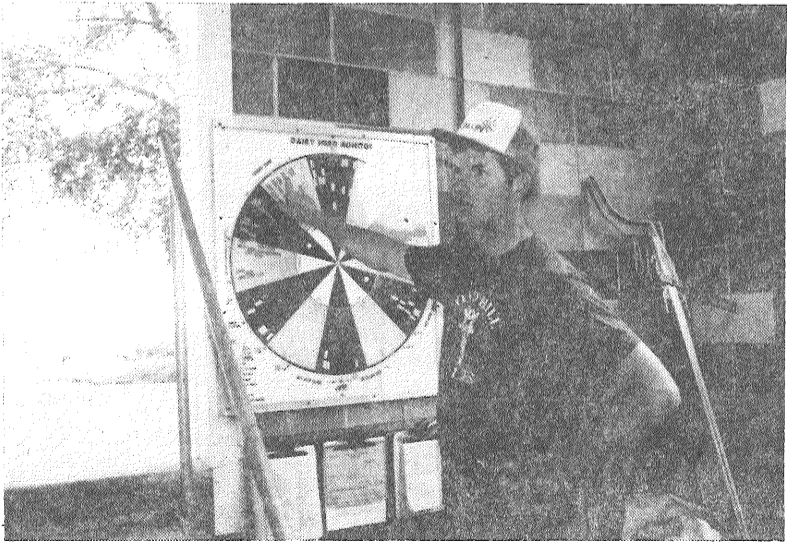
Aina Iļjina

Kas baro Ameriku?

Šis jautājums jau sen kļuvis retorisks. Vismaz kopš tās dienas, kad valsts ieguva neatkarību. Un par pierādījumu tam var būt praktiski jebkura fermēra dzimtas vēsture.

Edijs Pats ir parastās fermēru ģimenes astotās paaudzes pārstāvis, un viņa saimniecība nav miljonāre. Edijam pieder piena lopkopības ferma — 260 akri (104 hektāri) zemes: ganības un pļavas, kur aug lopbarības kultūras, lielākoties — lucerna.

Patlaban Patsu fermā ir 130 govīs, no kurām 66 — slaucamas. Teļus pirmdienās Edijs pārdod izsolēs. Gadā sanāk 50 bullīši. Piena pārdošana gadā dod 200 tūkstošu dolāru, bet tīrā peļņa, rēķinot uz ģimeni, iznāk 10 tūkstoši dolāru. Pirmajā mirklī liekas, ka tas nav daudz. Taču — tikai pirmajā... 10 tūkstoši dolāru, ko saņem Patsu ģimene, — tie ir tīrie 10

tūkstoši (tie veidojas no ienākumiem mīnus ar nodokli neapliekamie izdevumi, mīnus paši nodokļi). Tādējādi 10 tūkstoš dolāru nekur netiek izlietoti. Ja nu vienīgi apģērbam vai izkleidei. (Cita starpā, ASV likumi veidoti tā, lai nodarboties ar lauksaimniecību būtu izdevīgi. Citādi — kas baros valsti un vēl pus pasaules? Piemēram,

visi izdevumi, kas nepieciešami fermas uzturēšanai, netiek aplikti ar nodokli.) Pārtikai nekādi izdevumi nav vajadzīgi — ar to pilna visa Edija māja. Netālu uzcelta vēl viena māja (arī divstāvu) — algotajiem strādniekiem. Sezonas laikā Edija fermā parasti strādā četri algoti strādnieki. Ielākoties — studenti. Darba dienas ilgums Edijam un

visiem pārējiem, kas strādā fermā, — 14 stundas. Visi darbi pilnīgi mehanizēti, tāpēc pa dienu var padarīt visu, kas ielānots.

Tieši tāpēc, acīmredzot, Edijam nekad nav radusies doma pārdot savu saimniecību. Ja viņš to izdarītu, uzreiz kļūtu miljonārs: tikai par zemi vien var saņemt 2,6 miljonus dolāru. Bet

vēl ir visprienīgākās šķirnes govīs, tehnika, māja un daudzas citas ēkas.

□ ATTELOS: Edijs — jaunākais — skaidro, ka ar šīs ierīces palīdzību viņš un vetārsts seko katras govīs veselības stāvoklim; platforma govju slaukšanai pacelta metra augstumā no grīdas.

TASS fotohronika

□ Mēs vaimājam, ka esam nodzīvojušies līdz kliņķim un palikusi galīgi nabagi. Bet ja tā ļoti padomā un vēl paskatās apkārtni... «Pūstošajos» Rietumos, kur sabiedrības lielākā daļa, kā tagad sev par pārsteigumu esam uzzinājuši, dzīvo pārticībā, savāc stikla lauskas, asfaltu gabaliņus un vēl daudz ko citu, lai to visu nodotu oīreizējai pārstrādei. Bet mēs... Palūkojieties tepat Preiļos, Rēzeknes ielas mikro- rajonā. Te gadiem ilgi guļ pāris elektrības betona stabi, cauruļu gabali, salauzti paneļi un arī attēla redzamās konstrukcijas. Interesanti būtu uzzināt, kam tās pieder! Un vai tiešām tās nevienam nav vajadzīgas!

Jāņa Silicka foto

Aktualitāte

Pēdējais gads

Līvānos sen tā nebija atgātijies. Drīzāk jau otrādi: vairāku gadu laikā, īpaši — sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados, — ekspluatācijā nodeva arvien jaunas ražotnes un pilsēta iemantoja rajona rūpniecības centra «slavu». Kā dzīvo, kā elpo šis «slavas kaldinātāji», tagad zina ne tikai mūsu rajonā vien.

Samērā nelielā pilsēta pārbīvēta ar rūpniecību. Tāpēc pilsētas iedzīvotāji pateica: «Pietiek!» un kategoriski iestājās pret vēl viena rūpniecības «giganta» — lielpaneļu ceha — celtniecību. Un izturēja «spiedienu», lai gan pat tika piedraudēts Līvāniem atņemt vienīgo celtniecības organizāciju. Bet tagad klūvusi zināma iepriecinoša zina — pēdējo gadu pastāv Līvānu eksperimentālās biokīmiskās rūpniecības lizina ražošanas 2. iecirknis.

Kas tik nav «nācis» ārā no šīs ēkas mūriem, kuras «biogrāfijas» sākums ir 1934. gads! Korķi un spirts, biomicīns un citi mikrobioloģiskie produkti. Bet pēdējā laikā katru gadu te saražo 450 tonnas lizīna, kas aptuveni ir piektā daļa no rūpniecības kopprodukcijas daudzuma.

2. iecirknis ir sava veida visas pilsētas vizītkarte, jo tas atrodas pie dzelzceļa stacijas. Protams, kolektīvs ir centies, lai teritorija izskatītos pieklājīgi. Bet... smārds, ak, šis smārds! Pilsētas viesi, izkājuši no vilciena, sāk neizpratnē grozīt galvas — no kurienes šis specifiskais smārds? Turpretim līvānieši gan uzreiz saujāt, ka pārradušies mājās.

Cetrus gadus tika lemts un spriests par šīs kaitīgās ražotnes slēgšanu, kas izvietota gandrīz vai dzīvojamā mikrorajona pašā centrā. Pirms trim gadiem nozāres ministrija un arodbiedrības CK beidzot pieņēma kopīgu lēmumu: 1990. gadā pārtraukt šeit ražot lizīnu. Motīvs: nav sanitārās zonas, notiek mikrobioloģiskās ražošanas noteikumu pārkāpumi.

Tagad nav šaubu: šī gada ceturtajā ceturksnī 2. iecirknī lizīna ražošanu izbeigs. Lai kompensētu ražošanas apjoma samazināšanos, pilnā sparā rit 1. ceha tehniskā rekonstrukcija, kurā turpmāk varētu ražot 4,6 tūkstošus tonnu lizīna gadā (pašlaik — 3,3 tonnas). Šāds produkcijas daudzums nepieciešams tikai Latvijai.

Iecirknī slēgs, atviegloti (tiesā un pārnēstā nozīmē) uzelpos pilsētas iedzīvotāji. Taču — vai visi? Iecirknī strādā apmēram sešdesmit cilvēku galvenokārt — sievietes, vīnu vidū — arī darba veterānes. Kāds liktenis vinas sagaida? Zināms, taču, ka Līvānos sievietei atrast pienācīgu darbu nav nemaz tik viegli. Turklāt patlaban pensionētām

cilvēkam no pensijas vien izdzīvot ir grūti. Tāpēc saprotamas bažas, ar kādām cilvēki uzņem gaidāmās izmaiņas.

Mēs cenšamies darīt visu, lai nonemtu psiholoģisko spriedzi, — stāsta rūpniecības galvenais inženieris Jānis Liepa. — Pavasarī notika darba kolektīva kopasapulce. Darbā iekārtošanos kontrolē gan arodkomiteja, gan darba kolektīva padome. Kadru birojam uzdots, pienemot darbā, priekšroku dot 2. iecirkņa strādniekiem. Cita vidū — daži no viņiem jau sākuši strādāt pamat- ražošanā. Domāju, ar atslēdzniekiem, laborantiem, operatoriem problēmu nebūs — jau tagad tie ir nepieciešami 1. cehā, bet turpmāk, kā zināms, ražošanu te paredzēts paplašināt. Tiesa gan, lieviešot tehnoloģisko procesu automatizētās vadīšanas sistēmas, daudziem nāksies pārkvalificēties. Bet tas dos iespēju vairāk nopelnīt.

Cerēsīm, ka rūpniecības administrācija, arodkomiteja, darba kolektīva padome pozitīvi atrisinās šo problēmu.

Bet kāda nākotne sagaida iecirknī, jo labas telpas taču nestāvēs tukšas? Šajā sakarībā pilsētā izplatījušās dažādas baumas. Runā par rauga (ak, šausmas, atkal «aromāti»), citronskābes ražošanu, galas pārstrādi un tamlīdzīgi. Lūk, ko uzzināju no galvenā inženiera.

Lai gan līdz galam vēl nav izlemts, taču visoptimālākais variants būtu šeit organizēt ekoloģiski nekaitīgu ražošanu, proti — Latvijas Patērētāju biedrību savienības paspārnē sākt ražot dārzeņu un augļu konservus, tai skaitā — arī produktus bērniem. Variants, bez šaubām, pievilcīgs: izejvielas uz vietas, samērā zems enerģētisko resursu patēriņš, paugstināts šo preču pieprasījums, jo Latgalē nekur nav izversta dārzeņu un augļu konservēšana kā rūpnieciska pamatnozare. Turklāt daļēji varēs izmantot esošās iekārtas, piemēram, fermentatorus. Taču, lai nodrošinātu nepārtrauktu ražošanas ciklu, nepieciešamas lielas dārzeņu noliktavas. Un ne tikai tas vien...

Kas būs iespējamais ražotnes saimnieks? Būtu ļoti, ja izdotos izveidot akciju sabiedrību, kurā iekļautos biokīmiskā rūpniecība, agrorūpnieciskā apvienība «Preiļi», rajona patērētāju biedrību savienība, atsevišķi pilsoņi... Bet ir arī citi varianti. Pēc rūpniecības un Latvijas Patērētāju biedrību savienības pārstāvju tikšanās jūlijā situācija, acīmredzot, daudz- maz noskaidrosies. Un iespējams, ka uz tagadējā 2. iecirkņa bāzes, kur pagaidām turpinās lizīna ražošanu, nodibināsies nirmā akciju sabiedrība ne tikai Preiļu rajonā, bet arī visā reģionā.

Iraida Koroļova

(Nobeigums, Sākums 80. numurā.)

Saprotams, ka šie faktori darbojas noteiktā mīledarbē un veidoja savdabīgu un reizē ciropeiski nosacīto latviešu kultūras tipu. Staļiniskā vara, sagraujot Latvijas valsti, sagrāva arī šo kultūras kompleksu. Mūsu šodienas un rītdienas uzdevums — atjaunot un attīstīt šo kompleksu līdz ar Latvijas neatkarības izcīņu parlamentārā ceļā.

Svarīgs vēl viens aspekts. Padomju staļinisma un neostali- nisma apstākļos kultūra savās zinātnes, mākslas un citās izpausmēs balstījās uz normatīvas ideoloģiskās bāzes un bija spiesta rinkot DOGMATISKI TAUTO- LOGISKĀ APLA ietvaros. Tajā tika ietverti arī antihumānie sim- pulācijas un manipulācijas prin- cipi. Tika variēti zināmi dogmā- ti, ne tikai nēko būtisku jaunu nepievienojot klāt, bet zināmos laikposmos atsakoties no agrā- kajām vērtībām un galēji nopli- cinot kultūru. So kultūras de- gradāciju radīja kā totalitārais režīms kopumā, tā kultūras par- tījiski birokrātiskā «vadīšana», būtībā cenzēšana. Mākslas brīvī- bas reducēšana uz dažiem me- todes vispārējiem principiem, kas nereti tika traktēti un uz- spiesti kanonizētā, šablonizētā veidā.

Latvijas Republikas kultūra balstījās jaunās valsts konkrē- tās daudzveidīgajās vajadzībās noraidot abstraktas, neauglīgas shēmas. Tās veidotāji apguva aiz- vien jaunus un jaunus kultūras laukus, gāja nemitīga izvērsu- ma un padziļinājuma virzienā. LI- TERATŪRĀ, MAKSĻĀ, NETI- KA UZSPIESTA KAUT KĀDA VIENA TEORĒTISKI NOFOR- META METODE, kaut arī tika uzturēti dzīves patiesības, nacio- nālās mentalitātes un augstas mākslinieciskās piesaistes un iz- teiksmīguma prasījumi.

Kultūras attīstība un sazaro- šanās notika plurālisma iespēju situācijā, kurā savu vietu atrada Rainis un Andrejs Upīts, Ed- varts Virza un Andrejs Kurčis, Aleksandrs Grīns un Linards Laicēns, Pēteris Aigars un Jānis Grīziņš, Zenta Maurina un Teo- dors Celms, kā arī daudzi citi dažādu uzskatu un noslieču pā- rstāvji.

Tiesa, K. Ulmana autoritārā režīma laikā daži ideoloģiskie un estētiskie postulāti ieguva vienpusīgu, zināmās izpausmēs — normatīvu, raksturu, kas tos tuvināja augšminētajam tauto- loģisma un manipulācijas (ar lauku apziņu) principiem. Māk- slā līdz ar to iezagās arī ilustra- tīvuma gadījumi. Taču līdzās šim lokam pastāvēja citi, rela- tīvi suverēni kultūras loki, kas ļāva saglabāt demokrātiski daudzveidīgas, savās estētiskās jās un citās izpausmēs kvalitatī- vas un suverēnas kultūras vir- zību.

Par DEMOKRĀTISKO PLU- RĀLISMU KULTŪRĀ varbūt vislabāk liecina situācija literāro žurnālu jomā: līdzās katolu «Zi- dūnim» pastāvēja bergistu «Burt- nieks», līdzās liberālā «Daugavai» — sociāldemokrātu «Do- mas», kā arī citi izdevumi. Arī pēc 1934. gada 15. maija nebūt neizzuda dažādība. Nosauksim kaut vai tādus izdevumus kā to pašu «Daugavu», kas pamatos saglabāja agrāko līdzstrādnieku «ansambli», un līdzās jaundibi-

nato «Sējēju» — žurnālu «lat- viskas dzīves veidošanai», K. Skalbes «Piesauli», vispārde- mokrātisko, gaišo jaunatnes žur- nālu «Cirulītis»... Pieminēsim vēl visai atšķirīgos latgāliešu izdevumus «Straume» (jaunā in- telīģence, literāti), «Katolu Dzei- ve» (fundamentālisti), «Zidūnis»

pārējā kultūra atklājās izkoptā- jā darba ētikā, ražojumu kvalita- tīvajā nostrādātībā, tirgus konku- rences nosacītajos augstajos kri- tērijos. Latvijas Republikā jau- nā pakāpē tika pacelta memoriā- lā kultūra — kapu un atbrīvo- šanas cīņas kritušo pieminās vietu rūpīgā kopšanā, piemineklu

PĒTERIS ZEILE

Kultūra Latvijas Republikā

(liberālkatoļi, uz kultūru, literā- tūru tendētā jaunā kristīgā pa- audze), lai pārliecinātos, ka šī aina nebūt nav identa ar kādu nonivelētu, absolūtā nozīmē uni- tarizētu attieksmi pret pasauli un kultūru.

Ar visai izteiktu virzību tika īstenota Ortegas i Gasetas doma: dzīvei jābūt kulturālai un kul- tūrai — vitālai, dzīves caurstrāvo- tai. Vecās — latviešu un citu tautību inteliģences pārstāvji at- ceras: Rīgas sabiedrību 30. ga- dos raksturoja liels produktīvs dabīgums, saimnieciskā un garī- gā rosība, estētiskā sakārtotība, tīrība un dzīvesprieks cilvēku attieksmēs, valodā, visās sabied- riskajās norisēs, kas vienoja da- žādas tautības.

Nenoliegsim: Latvijas Repub- lika kā jebkura norma (un jauna!) valsts nebija bez saviem trūkumiem. Bija korupcijas un uzņēmumu bankrotu gadījumi, sīkas un lielākas blēdības, Lat- gales kalpi Kurzemē un Vidze- mē. Bija viduvēji un pat vāji literāri un mākslas darbi. Bija sensāciju un pikantēriju kāri žurnāliši un bulvārvāzītes — viendienītes, pat oficiāli atzīta un statistikas krājumos fiksēta prostitūcija.

Un tomēr jāpasvītro galve- nais: Latvijas Republikā (ar vi- siem tās trūkumiem) līdzekli, investīcijas tika virzītas uz sa- biedrisko struktūru humanizāci- ju, uz cilvēku. Viss nozīmīgais un mantojuma pārņemamais tika radīts, noraidot šķiru un tautību naida, aizspriedumu izpausmes.

Latviešu nācijas konsolidācija, kas aizsākās 19. gadsimta vidū un pamatos noslēdzās Latvijas Republikas gados, nevarēja noritēt bez kultūras aktīvas iedar- bes. Kultūra un nācija ir sav- starpēji saistīti jēdzieni, kas nevar progresēt bez savstarpējas mijiedarbes un noteiktā adekvā- tuma. Šī pozitīvās mijiedarbes loma izpaudās ne tikai literā- tūras, glezniecības, monumentālās tēlniecības attīstībā. Dziesmu svētku tradīcijās un augstaiā mākslinieciski emocionālajā li- menī. Kultūra caurstrāvoja visu galveno cilvēka darbības veidu kopumu. Tika izveidota estētiski pilnvērtīga kultūrainava, kuru dažādi izkropļoja padomju va- ras gados, iznīcinot daudzus tūk- stošus sakoptu viensētu, lauku māju, vairāk nekā miljonu hektā- ru auglīgās zemes ļaujot aiz- augt ar krūmiem. Bet toreiz vis-

veidošanā, sargāšanā, cienā un godā turēšanā.

Par Latvijas tautas augstsi- rīgumu, ētiskumu, humānismu liecina tas, ka tika koptas lat- viešu brīvības cīnītāju atdusas vietas, bet nezālēm nelāva aiz- augt arī citu tautu, arī pretējās pusēs, karotāju kapenēm. Šī at- tieksme balstījās atzinā, ka nāves priekšā visi vienlīdzīgi, kaut arī dzīvo cilvēku subjektīvās izjūtas atšķirīgas. Pēckara gados šī attieksme, tradīcija tika stipri iedragāta, daudzas kapsētas no- līdzinātas ar zemi, barbariski iz- nīcinātas daudz piemineklu un kapenu.

Īpašu kultūras slāni Latvijas Republikā veidoja suverēnas valsts zīmes un simboli, heraldi- ka un emblemātika. Valsts un organizāciju karogi, valsts, no- vadu, pilsoņu ģerboņi tika vē- rēti kā vieni no izteiksmīgākā- jiem Eiropā. Tas pats sakāms arī par armijas standartiem, at- šķirības simboliem, ordeniem, firmu un uzņēmumu zīmēm, nau- daszīmēm... Šīs zīmes un simboli pauda latviešu tautas vēsturisko likteni un tradīciju, cīņu par brīvību, kas tika gūta par dārgo asinū cenu. Pauda patriotisma, lepnuma, svētuma jūtas pār savu piederību, savu valsti, savu kul- tūru.

Visubeidzot, redzamāko sa- sniegumu vidū jāuzsver īpaši vērienīgā, un sazārotā humani- tāro zinātņu attīstība. Svarīgi un pilnvērtīgi attīstītiā vēstures zi- nātne, valodniecība, etnogrāfija, folkloristika, mitoloģija, etnopsi- holoģija, literatūrzinātne, estē- tika, daiļrades psiholoģija, filo- zofija, teoloģija.

Veidojot mūsu rītdienas kul- tūras programmu, jāpārliecinā- arī bagātā humanitāro zinātņu mantojuma selektīva apguve, no- zīmīgāko darbu jaunizveidošana. Jāsagatavo speciālisti vairākām no mūsu kultūras aprites līdz šim izslēgtu nozaru atjaunošanai un attīstīšanai.

Latvijas Republikas laika kul- tūras pieredze dod daudz te- rosmju arī vairākām konkrētām jomām — izglītības organizāci- jai, kas Eiropas mērogos atrodās vienā no pirmajām vietām, grā- matniecībai un preseī. Kultūras fonda un biedrību darbībai, da- žādu tautību — minoritāšu kul- tūras funkcionēšanai suverēnā Latvijas valstī.

Aizejot, noņemiet stūri...

- Kad nesen man pazīstamam
- zvidram aizdzina automašīnu,
- viņš nesāka šausmināties, bet li-
- kai noplātīja rokas: ko padarīsi,
- parastis gadījums... Un to var iz-
- skaidrot ne tikai ar skandināvu
- slaveno atturīgumu. Kā izriet nō
- šeit publicētajām ziņām, pagā-
- jušajā gadā Zviedrijā nozagti 43
- tūkstoši automašīnu, bet vēl 25
- tūkstoši tika sabojātas, neveik-
- smīgi mēģinot tās aizdzīt vai
- nolauptīt.

Automobilu īpašnieki visos laikos ir cīnījušies ar saviem visnīkākajiem ienaidniekiem — automašīnu zag- ļiem. Kas tik nav izdomāts mašīnu nosargāšanai! Speciālas atslēgas, sa- rezģītās signalizācijas ierīces, elek- troniskie «sargi» ar tālvadīšanu... Daži apgalvo, ka zagļus varot at- baidīt, ja automašīnā atstājot uz pilnu skajumu uzgrieztu radiouz- tvērēju. Droši vien, šis padoms var

noderēt tiem, kuri nebaidās mašīnas salonā radioaparātu atstāt. Zvidri turpretim, atstājot mašīnu uz nakti, cenšas tajā nepamest vērtīgas lie- tas, lai zagļus nepievilinātu. Katrā ziņā problēma pastāv. Bet vai tā ir atrisināma?

Sopavasār automobiļu gadatirgū Malmē demonstrēja izgudrojumu, kura autors ir pārliecināts, ka zag- ļus uzvarējis. Juhanam Rusenlundam izdevies atrast vienkāršu paņēmie- nu: automašīnu nevar vadīt bez stūres, bet tas nozīmē... Jā, tas no- zīmē, ka, atstājot savu automobili, līdzi jāņemam tā stūre. Jebkura mo- deļa automašīnu var viegli pārkār- tot: stūres vārpstai tiek piestiprināts stūres rata turētājs, kurš aprīkots ar trim nelielām tapām. Šīs tapīņas — jaunās pret aizdzīšanas ierīces «atslēga», bet noslēpums — taoinu izvietojums. Tām precīzi jāatbilst caurumiem stūres rata iekšpusē, citādi — stūre «nepsīlēgsies».

Citiem vārdiem, jaundaris, kurš sa- domāts aizdzīt mašīnu, to nevarēs izdarīt pat ar savas «stūres — mū- ķtēra» palīdzību.

Bet vai nevar gadīties tā, ka reiz, braucot pilnā ātrumā, automašīnas vadītājs paliek tikai ar šo «brīnum- izgudrojumu» rokās? Tas ir neie- spējami, uzskata Rusenlunds. Stū- res rats vai nu atbilst attiecīgajai mašīnai un neatraujami ar speciā- liem slēdzīem pieslēdzas turētājam, vai arī to vispār nav iespējams pielikt.

Kā ziņo laikraksts «Dagens Ny- heter», zagļu vidū «vispopulārā- kais» modelis pēdējā laikā ir «Opel — Kadet». Tāpēc nav brī- numš, ka šīs firmas vietējā nodaļa tuvākajā laikā plāno noņemt no stū- ri piedāvāt pircējiem. Tiesa gan, tās cena būs visai augsta — no diviem līdz trim tūkstošiem kronu.

Dmitrijs Tugarins,
APN korespondents

Latviešu globālās meistarsacīkstes

1993. gadā Valmierā notiks latviešu globālās 3. meistarsacīkstes.

1992. gadā valmierieši bija apņēmušies rīkot Trīs-zvaigžņu spēles, aicinot tajās piedalīties tautiešus no visas pasaules, bet tā kā tautieši jau bija sarīkojuši divus kompleksus sporta pasākumus 1985. gadā ASV un 1989. gadā Austrālijā, trešajam valdzēja notikt Kanādā 1993. gadā. Latviešu Sporta padomes brīvā pasaulē (LSPBP) priekšsēdis Teodors Aldziris ierosināja abus pasākumus apvienot, jo tautiešiem no dažādiem kontinentiem būtu visai grūti, vairumam — pat neiespējami, divus gadus pēc kārtas mērot tālo ceļu no savām mītnes zemēm.

Orgkomiteja — valmierieši, republikas sporta vadība, LOK, pārstāvji no dažādām ārzemju latviešu organizācijām un kontinentiem, kā arī novadu pārstāvji kopējā sanāksmē Valmierā pagājušā mēneša nogalē pieņēma šo ierosinājumu un nolēma rīkot kopējas sacensības ar virsrakstā minēto nosaukumu.

Sacensības paredzētas no 18. līdz 23. jūnijam. Vienlaicīgi plānota arī plaša kultūras pasākumu programma.

Valmierieši līdz šim laikam sagatavos sporta bāzes, rekonstruēs lieliskā vietā esošo Jāņa Daliņa stadionu, tribīnes, lai tas sasniegtu Eiropas līmeni, kā to bija iecerējis pats Jānis Dalinš. Naudas izteiksmē tas prasīs apmēram 3 miljonus rubļu, toties godam varēs uzņemt kādus 2 tūkstošus šo sacensību dalībnieku.

Pēc nolikuma meistarsacīkstēs piedalīsies Valmieras, Rīgas, četru Latvijas novadu: Latgales, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales, kā arī ārzemēs dzīvojošo latviešu komandas, pārstāvēt savas mītnes zemes vai kontinentus.

Sacensības paredzētas 12 sporta veidos: basketbolā, volejbolā, futbola, vieglatlētikā, orientēšanās sportā, ūdenstūrismā, virves vilkšanā, novusā, peldēšanā, triatlonā, tenisā un galda tenisā.

Nolikums paredz dažāda vecuma dalībnieku startu individuālajos sporta veidos.

Peldēšana — sešas vecuma grupas, distances 50 un 100 metru dažādos stilos un dažādās stafetēs.

Tenisā — komandā 1 sievietei un 3 vīriešiem, viens vīrietis, kas vecāks par 44 gadiem.

Galda tenisā — 2 sievietes + 3 vīrieši (vecums neierobežots).

Triatlons — ieskaitē 5 dalībnieki:

- 1) ar kopēju startu veic 900 metru peldēšanu;
- 2) 39 kilometri ar velosipēdu šosejā Vaidava — Valmierā;
- 3) 11 kilometru skrējieni apkārt Vaidavas ezeram.

1) nobrauciens pa Gauju (Strenci — Valmierā);

2) ūdenstūrisma tehnika (slaloms).

Sacensības notiek 2 laivu klasēs. K—27 divvietīgā smallitē jauktām ekipāžām un divvietīgām vīru ekipāžām. Startē jaunieši, pamatgrupā seniori.

Vieglatlētika — vecuma grupas: Viena sprinta, vidējo un garo distancu, mešanas, lēkšanas, sološanas disciplīnās.

Volejbolā, basketbolā startē vīriešu un sieviešu komandas. Sacensības notiek pēc pastāvīgiem starptautiskiem sacensību noteikumiem. Basketbola sacensību starplaikā paredzēti konkursi: soda metieni, bumbu šaušana, lēkšana grozā no augšas.

Nolikums nekādā komandu kopvērtējumu neparedz, bet tāpēc jau cīnā katrā sporta veidā par uzvaru individuāli un komandām neizpaliks, lai gan galvenā būs olimpiskā pamatideja — piedalīties. Tāpēc mums, ikvienam sevi cenošam latgalietim, jau šodien jāizsver, savas iespējas novada sporta prestiža celšanai.

Tā kā šīs sacensības ir globālās meistarsacīkstes, to dalībniekiem jābūt kādai saistībai ar latviešu izcelsmi un jāprot latviešu valoda. Lai noskaidrotu labākos dalībniekus un izveidotu komandas, turpmākajos divos gados būs jāriko novada čempionāti, trenīnometnes, jāveido finanses un jāatrisina daudzas problēmas. Tāpēc domāju jau šogad aicināt kopā rajonu sporta dzīves vadītājus, sporta dzīves aktivistus, lai visu sīkāk izlemtu un pieņemtu konkrētu rīcības programmu.

Aicinu katru latgalieti ar šodienu sākt veselīgu dzīves veidu, kurš bez fiziskās un kultūras nav iedomājams. Fiziskā un sportista aicinu tā plānot un celt meistarību, lai 1993. gada vasarā Valmierā, domāju — grandiozā un vēsturiskajā pasākumā, izgaistinātu šaubas (vecie aizspriedumi, nelabvēlīgais nacionālais sastāvs) par Latgales novada atmodu, latgaliešu vietu un lomu visas tautas atdzimšanā.

Mana adrese: 228250, Preiļi, Košukova ielā 4 — 30, telefons 22600.

Arvīds Pošeiko,
Latgales novada atbildīgais organizators

Redaktors Pēteris PIZELIS

LIVĀNU PILSĒTAS IEDZIVOTĀJIEM!

Sakarā ar to, ka pilsētas ielām tika atgriezti vēsturiskie nosaukumi: Pionieru ielai — Sofijas iela, Padomju ielai — Domes iela, Tautas ielai — Vecbāznicas iela, 5. augusta un Lielā Kalnu ielai — Baznicas iela, lūdzam nokārtot pierakstus līdz 1990. gada 1. septembrim.

Livānu pilsētas Tautas deputātu padome

BEBRENES SOVHOZTEHNIKUMS

uzņem audzēkņus ar deviņgadīgās skolas un vidusskolas izglītību.

Mācību ilgums 3 gadi 10 mēneši, ar vidusskolas izglītību — 2 gadi 10 mēneši. Mācības notiek latviešu un krievu valodā. Tehnikumu beigušajiem piešķir veterinārfeldšera kvalifikāciju, kā arī tiesības strādāt par mākslīgās apskalošanas tehniķiem.

Audzēkņi, mācoties tehnikumā, var iegūt šofera un motocikla vadītāja tiesības. Tehnikumā ir kopmīne un kopgalds.

Iestājoties tehnikumā ir jāiesniedz: sovhoztehnikuma direktoram adresēts iesniegums pēc noteiktas formas.

dokuments par izglītību (oriģināls), izziņa par veselības stāvokli (forma Nr. 086/y), četras fotokartīņas (3x4 cm), raksturojums, jāuzrāda pase vai dzimšanas apliecība. Deviņgadīgo skolu grupās dokumentus pieņēma līdz 16. jūnijam.

Vidusskolu beigušie tiek uzņemti 2. kursā bez iestāju eksāmeņiem. Dokumenti tiek pieņemti līdz 14. jūlijam. Ieskaitīšana audzēkņu skaitā 15. jūlijā.

Adrese: 228413, pasta nodaļa Bebrene, Daugavpils rajons, Bebrene sovhoztehnikums. Telefons Bebrene — 64414.

JELGAVAS RAZOŠANAS APVIENĪBAS «LATVIJAS LINI» ARODVIDUSSKOLA

izsludina audzēkņu uzņemšanu 1990./1991. mācību gadā šādās specialitātēs:

audzējas, vērējās, lonču salicējas — priekšdziju vērējās mašīnu operatores, tinējas — šķeterētājas mašīnu operatores.

Sajās specialitātēs uzņem jauniešus vecumā no 15 līdz 25 gadiem ar 9 — 12 klašu izglītību. Mācību ilgums — 1 — 3 gadi. Stipendija — 40 — 50 rubļi. Mācību laiku ieskaita darba stāžā.

Mācību ražošanas prakses laikā audzēkņi saņem pilnu atalgojumu. Pēc arodividusskolas beigšanas darbs nodrošināts ražošanas apvienībā «Latvijas lini» ar mēneša

algū 180 — 350 rubļi.

Mācības un darbs 5 dienas nedēļā. Ir kopmīne. Teicami iekšā pēc skolas beigšanas var turpināt mācības tehnikumos un augstskolās. Mācības notiek latviešu un krievu valodās.

Iestājoties skolā, nepieciešami šādi dokumenti:

dokuments par izglītību, dzimšanas apliecība vai pase, izziņa par veselības stāvokli,

izziņa no dzīves vietas, 6 fotokartītes (izmērs — 3x4 cm).

Iesniegumus pieņem katru dienu, izņemot sestdienas un svētdienas, no plkst. 8.00 līdz 16.00.

Mācību sākums 1. septembrī.

Skolas adrese: 229600, Jelgavā, Lapskalna ielā 18, telefons 23281.

MALTAS SOVHOZTEHNIKUMS

turpina uzņemt audzēkņus 1990./1991. mācību gadam šādās specialitātēs:

zootehnikas — ar padziļinātu zināšanu apguvi agromijā un mājturībā (latviešu un krievu plūsmās), ēku un būvju celtniecības un ekspluatācijas (latviešu plūsmā).

Tehnikumu beigušie iegūst zootehnikā vai tehnikā celtnieka kvalifikāciju ar tiesībām iestāties augstskolā.

Pirmajosursos uzņem jauniešus un jauniešus ar deviņgadīgās skolas izglītību. Tie, kas nav kārtājuši iestāšanās eksāmeņus, tos varēs kārtot tehnikumā.

Turpinās audzēkņu uzņemšanu otrajosursos mācību grupu papildināšanai — ar

vidusskolas izglītību šādās specialitātēs:

zootehnikas (latviešu un krievu plūsmās), ēku un būvju celtniecības un ekspluatācijas (latviešu un krievu plūsmās).

Jāiesniedz šādi dokumenti: iesniegums, dokuments par izglītību (oriģināls), izziņa par veselības stāvokli (086/y veidlapa), 3 fotokartīņas (3x4 cm), pase, dzimšanas apliecība (jāuzrāda).

Satiksmē ar autobusiem Rēzekne — Glužņeva — Maltā vai Rēzekne — Vertukšņa — Maltas sovhoztehnikums.

Tehnikuma adrese: Rēzeknes rajons, pasta nodaļa «Lūznava», Maltas sovhoztehnikums, indekss 228113.

Telefoni: Lūznava — 45314, 45481.

Administrācija

Bet reizēm, kaut grūti to saprast. Viss vienā mirklī var ir.

(Z. Purvs)
Smagajā brīdī, kad launais liktenis pēkšņi apstādina skolotājas ZUZANNAS DUNSKAS dzīves gaitu, sērojam kopā ar piederīgajiem un skolas kolektīvu.

Kolhoza «Rožupe» kolektīvs

Pār ziediem sēru liesmas plīvo Un lielais klusums blakus stāj. Tavš mūža gaišums sirdīs dzīvos, Lai viegla smiltis tevī klāj.

(G. Selga)
Sāpēs esam kopā ar skolas kolektīvu un piederīgajiem, ZUZANNU DUNSKU smiltajā guldot.

Kolhoza «Līvāni» kolektīvs

PARDOD grusnu teli Lenina kolhoza «Poločkiešos». T. Caica.

Pēkšņi bez atbildes palika jautājums... Kāpēc tik kluss viss un acis viz asaras? Sirdī vien sāpes un dvēseles satumsums. Vai tev yairs nebūs ne saules, ne vasaras?

(A. Grigulis)
Skumju brīdī esam kopā ar piederīgajiem, izvadot JURI BROKU pēdējā gaitā. Kolhoza «Galēni» valde un arodkomiteja

Viss nepazūd, kad, tēti, kapu kalnā Pār tevi vēsas smilšu saujas krīt. Vēl paliek siltums, ko tu dzīvē devi.

Un kaut kur dziļi sirdī sāpes mit. (A. Auziņš)
Skumju brīdī esam kopā ar Jāni Sņepstu, no TEVA atvadoties.

Mājas kaimiņi

Tēva izstalgātās takas Pretī saulei vedīs jūs. Un no tēva raktās akas Spēks un veldze dzīvē būs.

(Z. Purvs)
Izsakām dziļu līdzjūtību Jānim Sņepstam, TEVU pēdējā gaitā pavadot. Kolhoza «Dzintārs» valde un mehanizatori

Vīssvētākais ir mātes vārds. Kam dzīvība ir jāiznesa. Vismīlākais ir mātes vārds, Kas atdus zemes klēpī vēsā.

(I. Lasmanis)
Izsakām līdzjūtību mūsu darbiniekam Jānim Jefimovam, izvadot MĀTI smiltajā.

Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta kolektīvs

Tek saulīte vakarā. Zelta starus rotādama. Aiziet mīla māmulina. Bērniem labu vēlēdama.

(T. dz.)
Izsakām dziļu līdzjūtību Lidi-jai Leitānei sakarā ar MĀTES nāvi.

Līvānu PMK kolektīvs

Gadi rit, riet saule, skrien vēil. Viss beidzas nezīnot un spēil. Kas aiziet, neatnāks vairs rīt. Tik sirds zin, kāpēc asaras krīt.

(D. Avotina)
Riebiņu ciema izpildkomiteja izsaka dziļu līdzjūtību Lielā Tēvijas kara invalīda FRANCA JUSTINA d. UTINĀNA piederīgajiem sakarā ar viņa nāvi.

Zeme, mīlā zeme, Viennēr tu tik dārga biji man. Sodien apsedz mani silti, silti, Lai vēl mirklī man tavš siltums dots.

(O. Vācietis)
Izsakām līdzjūtību Jūlijai Znotiņai, no VIRA atvadoties. Kolhoza «Ezerciems» kolektīvs

Sāpēs esam kopā ar Rožupes deviņgadīgās skolas kolektīvu un tuviniekiem, ilggadējo skolotāju ZUZANNU DUNSKU smiltajā guldot. Preiļu rajona TIN kolektīvs

Sūposies dienas, Bites Jasmīnos medu sūks. Ziedu un rūpju vidū Mums tevīs trūks.

(N. Kalna)
Dalām bēdu smagumu ar tuviniekiem sakarā ar ilggadējās skolotājas ZUZANNAS DUNSKAS pēkšņo nāvi.

Rožupes deviņgadīgās skolas skolotāji

Māt, neej tumsā, neej, māt! Tur nav neviena paša klāt. Kas sildīs rokas stingstošās Un klusi pasmaidīs.

(I. Auziņš)
Izsakām līdzjūtību tuviniekiem, pavadot pēdējā ceļā GE-NOVEFU PUDULI.

Kirova kolhoza valde

LAIKRAKSTĀ PUBLICĒTIEM MATERIĀLI NE VIENMĒR ATSPŪGULO REDAKCIJAS VIEDOKLI. PĀR PĒRSŌNU VĀRDU UN FAKTU PĀREIZĪBU SKAITĻU UN FAKTU PĀREIZĪBU ATBILDĀ RAKSTU AUTORI.

MŌSU ADRESE:
228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

REDAKCIJAS TALRUŅI: redaktores — 22059, redaktora vietniece, lauku dzīves un sporta nodaļa — 21759, redaktora vietniece izdevumam krievu valodā — 22154 atbildīgā sekretāre — 21996, sabiedriski politiskā nodaļa — 21769, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, vēstuli, skolu dzīves un jaunatnes nodaļa — 22203, grāmatvedība, uzzīņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu firdzniecības apvienības Daugavpils tipogrāfijā (Daugavpils, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Avīze» (Rīgā, K. Valdemāra ielā 105). Viena nosacītā iespiedloksne. Ofsetiespiedums. Izdevējdarbības licence Nr. 000069. «Новадникс» («Земляк»). Газета Преильского района на латышском языке.

Metiens 13 740 eksemplāru (latviešu valodā — 9 832 eks., krievu valodā 3 908 eks.).

Indekss 68169.
Pas. 679.